

Exam. Code : 108003

Subject Code : 2450

B.A. (Hons.) 3<sup>rd</sup> Semester

**ECONOMICS : MONEY AND BANKING**

**Paper—I**

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

**Note** :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting at least **ONE** question from each unit. Question No. **1** is compulsory. All questions carry equal marks.

**(Compulsory Question)**

1. Answer **ALL** parts briefly :

- (i) Write demand function of money as per Patinkin.
- (ii) Delineate money.
- (iii) When IS curve shifts left ?
- (iv) Write two factors affecting interest rates.
- (v) Name any two NBFCs operating in India.
- (vi) Name any four private commercial banks operating in India.
- (vii) How barter exchange and cash transactions affect working of monetary policy ?
- (viii) When and why IMF was established ?

- (ix) Write two example of work of IMF.
- (x) What is the relationship of interest rates and income ?

### UNIT—I

- 2. Critically evaluate Gurley Shaw's views on demand for money.
- 3. What are the various measures of money supply in India ? Which is more suitable from monetary policy view point ?

### UNIT—II

- 4. Comment on the structure of interest rates in India.
- 5. Write a detailed note on neutrality of money.

### UNIT—III

- 6. How the credit is being created by commercial banks ?
- 7. Elaborate the role and functions of NBFCs particularly in a developing nation.

### UNIT—IV

- 8. What are the main instruments of monetary policy and how they are used for monetary management ?
- 9. Write a detailed note on the functioning of IBRD.

## (Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

## (ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਸਾਰੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :
  - (i) ਪੇਟਿਨਕਿਨ (Patinkin) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਮੰਗ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
  - (ii) ਪੈਸੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
  - (iii) ਆਈ. ਐਸ. (IS) ਵਕਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕਦੋਂ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋਇਆ ?
  - (iv) ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਕਾਰਕ ਲਿਖੋ।
  - (v) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਐਨ. ਬੀ. ਐਫ. ਸੀ. (NBFC) ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
  - (vi) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਨਿਜੀ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
  - (vii) ਵਸਤੂ ਵਿਨਿਮਯ ਮੁਦਰਾ ਅਤੇ ਨਕਦ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
  - (viii) ਆਈ. ਐਮ. ਐਫ. ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?

- (ix) ਆਈ. ਐਮ. ਐਫ. ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਲਿਖੋ।  
 (x) ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਆਮਦਨੀ ਦਾ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?

### ਯੂਨਿਟ-I

2. ਪੈਸੇ ਦੀ ਮੰਗ ਉਪਰ ਗੁਰਲੇ ਸ਼ਾ (Gurley Shaw) ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆਪੂਰਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਅ ਕੀ ਹਨ ? ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਉਪਯੁਕਤ ਹੈ ?

### ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।
5. ਪੈਸੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

### ਯੂਨਿਟ-III

6. ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰੈਡਿਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਐਨ. ਬੀ. ਐਫ. ਸੀ. (NBFC) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਉਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉ।

### ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਮੌਦਰਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਕਰਣ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਦਰਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
9. ਆਈ. ਬੀ. ਆਰ. ਡੀ. (IBRD) ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਉਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

## (Hindi Version)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करो। प्रत्येक यूनिट में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करो। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

## (अनिवार्य प्रश्न)

1. सभी भागों के संक्षिप्त उत्तर दें :
  - (i) पेटिनकिन के अनुसार पैसे के मांग कार्यों को लिखो।
  - (ii) पैसे का वर्णन करो।
  - (iii) आई.एस. वक्र बायीं तरफ कब शिफ्ट हुआ ?
  - (iv) ब्याज दरों को प्रभावित करने वाले दो कारक लिखो।
  - (v) भारत में कार्यरत किन्हीं दो एन.बी.एफ.सी. (NBFC) के नाम लिखो।
  - (vi) भारत में कार्यरत किन्हीं चार निजी वाणिज्यिक बैंकों के नाम लिखो।
  - (vii) वस्तु विनिमय मुद्रा तथा नकद लेन-देन मौद्रिक नीति की कार्यप्रणाली को कैसे प्रभावित करता है ?
  - (viii) आई.एम.एफ. कब और क्यों स्थापित किया गया ?
  - (ix) आई.एम.एफ. के कार्य के दो उदाहरण लिखो।
  - (x) ब्याज दरों तथा आमदनी का क्या संबंध है ?

## यूनिट—I

2. पैसे की मांग पर गुरले शॉ (Gurley Shaw) के विचारों का आलोचनात्मक मूल्यांकन करो।

3. भारत में पैसे की आपूर्ति के विभिन्न उपाय क्या हैं ? मौद्रिक नीति के दृष्टिकोण से कौन-सा अधिक उपयुक्त है ?

### यूनिट—II

4. भारत में ब्याज दरों की संरचना पर टिप्पणी लिखो।
5. पैसे की तटस्थता पर एक विस्तृत नोट लिखो।

### यूनिट—III

6. वाणिज्यिक बैंकों द्वारा क्रेडिट कैसे बनाया जाता है ?
7. विशेष रूप से विकासशील राष्ट्र में एन.बी.एफ.सी. (NBFC) की भूमिका तथा कार्यों पर प्रकाश डालिए।

### यूनिट—IV

8. मौद्रिक नीति के मुख्य उपकरण क्या हैं तथा मौद्रिक प्रबंधन के लिए इनका प्रयोग कैसे किया जाता है ?
9. आई.बी.आर.डी. के कामकाज पर विस्तृत नोट लिखो।